

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI

Yıl XXII/1-2

1984

ANKARA

TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMALARI

Prof. A. Necati Akder

ARMAĞANI

Ankara
1984

ORDU İLİ YER-ADLARI

Doç. Dr. Bahâeddin Yedîyıldız(*)

Bütün Anadolu'da olduğu gibi, Ordu yöresine gelen Türkler de karşılarında bir tabiat buldular, üstelik saf olmayan bir tabiat. Çünkü bu yörelerde de daha önce başka insanlar yaşamış ve yaşamakta idiler. Tabiat bu insanların tesiri ölçüsünde kültürleşmişti. En azından, köyüne, şehrine, dağına, nehrine ad koymuşlardı. Bunlar eski kültürlerin birer alâmetiydi. Böyle olmakla birlikte, yâni işlenmiş bir tabiat üzerine gelmiş olmalarına rağmen Türkler, yöreye gelişlerinden kısa bir müddet sonra, tabiata kendi damgalarını bastılar, yâni onu başka bir kültürle, Türk-İslâm kültürüyle kültürleştirdiler. İlk yerleşmeleri sırasında Türkler tarafından tabiata nakşedilen ve büyük çoğunlukla bugüne kadar varlığını koruyan yer-adları, daha doğrusu yerleşme-yeri-adları, söz konusu kültürleştirme olgusunu aydınlatacak en ehemmiyetli delillerdir.

Bu delillerin ilmi metodlarla, bilhassa konusu yer-adlarını incelemekten ibâret olan toponiminin ortaya koyduğu araştırma usûllerine göre incelenmesi gerekir. Bu makalede, daha önce Ordu yöresi hakkında gerçekleştirmiş olduğumuz ve henüz neşredilmemiş bulunan bir araştırmada bölgenin toponimisi ile ilgili olarak ortaya konan verilerin umûmî bir değerlendirmesi yapılacaktır¹. Söz konusu araştırma 1455-1613 yıllarını kapsamaktadır. Fatsa'nın hemen doğusunda denize dökülen Bolaman çayını ve bugünkü Aybastı kazasının batı sınırını takiben Kelkit vâdisine inen hat, Canik-i Bayram Kazası adını taşıyan Ordu ve yöresinin yukarıda zikredilen tarihler arasındaki batı sınırını teşkil ediyordu. Bölgenin güney sınırı hemen hemen Kelkit vâdisiydi. Güneyde İskefsir (Reşâdiye) ve Milâs (Mesûdiye), doğuda da bugün Giresun'un Ordu'ya komşu olan kaza ve nâhiyelerini içine alan bölgenin doğu sınırı, Giresun'un hemen batısına kadar uzanıyordu. Kuzey sınırı ise Karadeniz'di. Söz konusu bölge, tabii sınırlara ve eski Türk hayatı için elzem olan yaylak (oba) ve kışlakları (Ce-

(*) Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim üyesi

(1) B. Yedîyıldız, Tahrîr Defterleri'ne göre bir Osmanlı kazasının sosyal tarihine giriş —1455 - 1613 yıllarında Ordu ve yöresi—.

nik) ihtivâ eden tabii bir bütünlüğe sâhipti. 1380'lerde Türkmenler tarafından fethedilen Ordu ve yöresinde önceleri Hacı Emir oğulları Beyliği hüküm sürmüştü. Bölgenin Osmanlılar'a ilhakı ise, şimdiye kadar ileri sürüldüğü gibi 1461'de Trabzon'un fethiyle birlikte değil, fakat çok daha önce 1427'lerde Samsun ve yöresinin ilhakiyle birlikte gerçekleştirilmişti. Çünkü bazı arşiv vesikaları, Ordu ve yöresinin 1427'lerde Hızır Paşa tarafından tahrir edildiğini göstermektedir² Hızır Paşa Defteri maalesef henüz ele geçmemiştir. Bugüne kadar ulaşan beş Tahrir Defteri'nden ilki 1455, sonuncusu ise 1613 tarihlerini taşımaktadırlar³. İşte, yukarıda sınırları belirlenen Ordu ve yöresindeki köy ve mezre'a adlarını, diğer bir ifâde ile en küçük yerleşme birimlerinin ve ekinliklerin isimlerini bu beş tahrir defterine göre tesbit etmiş ve bu makalenin ekine koymuş bulunmaktayız⁴.

Ordu ve yöresine âit bu yerleşme-yeri-adlarının toplamı 716 civarındadır. Kelimelerin etimolojik tahliline gidilmeksizin ilk okunduğunda açık seçik mânâları anlaşılanlar gözönünde bulundurularak, söz konusu isimler bir tasnife tabi tutulduklarında şöyle bir manzara ile karşılaşılacaktır: Ordu ve yöresi yerleşme-yeri-adlarının en büyük kısmını, %33'lük bir nisbetle, menşe'leri boy, oymak, ve kişi adlarına dayanan yer-adları teşkil etmektedir. Bunlardan Oğuz-lu, Çepni-lü, Döğer, Eymür, Karkın, Ala-Yündlü, Bayadı, Bayındır, İğdir gibi Oğuz boylarına âit isimler ilk anda dikkat çekmektedir⁵. Ordu ve yöresinin umûmiyetle Çepniler tarafından Türkleştirildiği yazılmakta ise de⁶, daha Fatih devri Tahrir Defterlerinde, yukarıdaki Oğuz boylarının adlarına rastlanabilmesi, bölgeyi Türklere açma hareketi içinde, Çepnilerden başka daha bir çok Oğuz boyunun rol oynamış olduğuna delâlet eder.

Bu boy adlarından sonra, bir yığın oymak ve şahıs adları sanki tabiatı kucaklamışa benzemektedir: Kara-Hamza-lu, Saru-İlbeğ, Uzun-Mahmud, Ulu-Beg-lü, Şeyh-Abdullah, Sevdeş-lü, Ece-lü, Dânişmend-lü, Kutlu, Arslanlı gibi yüzlerce isim tabiata nakşedilmiştir.

En kalabalık ikinci isimler gurubunun menşe'ini, %25'lik bir nisbetle, bizzat tabiatın kendisi oluşturmaktadır. Türkler, üzerinde yaşamaya baş-

(2) B. Yediyıldız, Aynı eser, s. 7-14.

(3) Bu Tahrir Defterleri'nin tanımı için bkz., B. Yediyıldız, Aynı eser, s. 7-16.

(4) 1455, 1485, 1520, 1547 ve 1613 tarihlerinde, bu yerleşme birimlerindeki müslim ve gayr-ı müslim nüfusu gösteren tablolar için bkz., B. Yediyıldız, Aynı eser, s. 175-194.

(5) Oğuz boylarına âit listeler için bkz., F. Sümer, Oğuzlar, 3. bs. İstanbul, 1980, s. 210-211.

(6) O. Turan, Selçuk'ular zamanında Türkiye, İstanbul, 1971, s. 512, 651; F. Sümer, "Osmanlı devrinde Anadolu'da yaşayan bazı üç-oklu oğuz boylarına mensup teşekküller", İktisat Fakültesi Mecmuası (1950, XI/1-4), s. 451-452.

ladıkları tabiatı gözlemişler, onu tanımışlar ve onda keşfettiklerini kendi dilleriyle tasvir etmeye veya mûsikileriyle bestelemeye çalışmışlardır. Ak-yazı, Ak-köy, Kara-ağaç, Kara-pınar, Kara-göl, Kızıl-in, Kızılca-su, Sarukır; Ala-ağaç'larla tabiattaki renkleri dile getirirken; Taşluca, Kaya-köy, Taşlık, Çorak ve Kırackaya'larla tabiatın hırçınlığını; Elma-lu, Armut-ini, Çınar-lu, Yassı-Bahçe, Fındık-lu, Söğüd-özü ve Çayır-lu'larla bitki örtüsünü; Ilıca, Küre, Şeb-hâne'lerle yeraltı nimetlerini ifâde etmeye çalışmışlardır. Depecük, Eğrice-yurd, Kuyu-dibi ve Çatak'da tabiatın engellerini hissetmişlerdir. Yağmurluca'da ıslanmış, Kuz-belen ve Kuz-köy'de ürpermiş, Meydancık ve Ulu-oba'da nefes almışlar, Güney'de ve Şems'de ısınmışlardır.

Hayvanları da tabiattan ayırmamak gerekir. Ordu ve yöresinde çeşitli hayvan adlarıyla adlandırılan yer adlarına da rastlanıyor. Toplam yer adlarının %1,5'ini teşkil eden bu adlar arasında, Karga, Sığır-obası, Eşek-lü, Katır-köy, Çakal-lu, Kurd-lu, Balık-lu, Geyik-ini ve Turna-suyu gibi isimler yer almaktadır.

Meslek isimleri de yer adı olarak kullanılmıştır (%5,5 nisbetinde). Örnek olarak, Derzi-lü, Ok-çu-lu, Yay-cı-lu, Kazan-cı, Kovan-cı, Kaşuk-cu, Seng-satan, Ahur-sâlâr, Mîr-ahur, Çoban-alanı gibi isimler gösterilebilir.

Sıfat veya sıfat ve isim tamlamalarından meydana gelen yer-adları da vardır: Kığı, Keçi-köy, Keçi-lü (Keçi'ler aslında kığı yani küçük olmalıdır), Ulu-köy, Beğ-seküsi, Saray-deresi, yenice-köy, vs. Bu tür isimlerin nisbeti, %2'yi bulmaktadır. Bir de, Büyük-Tilemse, Ulu-Faldaca'da olduğu gibi Türk öncesi isimlere Türkçe sıfatlar eklenerek yapılan adlar vardır.

Aşağı yukarı yer-adlarının %3'ünü de dinî kuruluş veya temalar teşkil ediyor. Birkaç örnek vermek gerekirse, Akça-kilise, Şeyh-lü, Tekye-pınarı, Zaviye-i Şahkulu gibi yer-adları sayılabilir.

Tahrir Defterleri'nde eski yer-adlarına da tesâdüf edilmektedir. Bunlar, Milâs, İskefsir, Bolaman, Kotanı, Tavana, Mihos, Vona gibi yer adlarında görüldüğü üzere Türkçe telâffuza uydurularak muhafaza edilmişlerdir. Bu isimlere daha çok Milâs (Mesûdiye) ve İskefsir (Reşâdiye) nâhiyelerinde rastlanmaktadır. Ordu kazasının diğer nâhiyelerine nazaran bu iki nâhiyedeki hristiyan nüfusun oranı da yüksektir⁷. O hâlde hristiyan

(7) Şimdiye kadar Ordu hakkında yazılanları özetleyen Yurt Ansiplopedisi (İstanbul 1984, c. IX, s. 6333)'ne göre, "Türk egemenliğinin ilk dönemlerinde iç bölgeler Türkmen yerleşmeleriyle büyük ölçüde Türkleşmiştir. Kıyı şeridinde Türk-İslâm kültürünün başat duruma gelmesi daha uzun bir süreçte gerçekleşmiştir". Bu hüküm tamâmen yanlıştır. Ekteki isim listelerinden ve Ordu hakkındaki araştırmamızda verdiğimiz nüfus tablolarından (B. Yediyıldız, Aynı eser, s. 175-194)

halkın yaşadığı köylerin eski adlarının muhafaza edilmiş olduğu söylenebilir. Bazı örneklerde görüldüğü gibi köyün adı bir kere tescil edildikten sonra, köyde hiç hristiyan halk kalmasa dahi hemen XIX. asra kadar bu isimlerin değiştirilmesi yoluna gidilmemiştir. Her ne olursa olsun yabancı yer adlarının oranının %20'yi aşmadığı anlaşılmaktadır. Daha sonra da temas edileceği gibi bu durum Türklerin ve Türk-İslâm kültürünün daha 1450'lerde bölgeye ne derece hâkim olduğunu ve yabancı kültür unsurlarından endişe edecek bir durumun da mevcut bulunmadığını açık ve kesin bir biçimde göstermektedir.

Başbakanlık Arşivi'nde bulunan 13 numaralı ve 1455 tarihli Tahrir Defteri'ndeki yer-adlarının tahlili, Türklerin Ordu ve yöresindeki köyleri bir nesil önce kurduklarını göstermektedir. Tablo I'de görüldüğü gibi TD 13'ün yazıldığı sırada yani, 1455'lerde, adları zikredilen köylerin sâkinleri arasında baba adı sözkonusu köyün adı ile aynı olan şahıslar vardır. Meselâ, Beğmiş oğlu Davud'un kethüdâlık yaptığı köyün adı Beğmiş-lü'dür. Hacı Ahmed oğlu Melik Ahmed'in oturduğu köyün adı Ahmed-lü, Musa Dede oğlu Şeyh Pîr Dede'nin şeyhlik yaptığı köyün adı Musa-Dede'dir. Bir kısmı sözkonusu tabloda gösterilen bu tür örneklerin sayısını arttırmak mümkündür. Ordu ve yöresinde cereyan eden bu olay şu şekilde yorumlanabilir. "Trabzon bölgesinin batı komşu bölgeleri olan eski Canik havalsinin-Haç Emirli, Taceddinli gibi başlıca iki küçük Türkmen Beyliği tarafından açıldığı mâlumdur. Bunlardan Niksar'ın doğu taraflarındaki mınıkada kurulmuş olan Hacı Emirli Beyliği⁸, faaliyetini XIV. asrın sonlarında doğuya doğru inkişâf ettirmiş ve emâretin en büyük beylerinden

da anlaşılacağı gibi iç kesimde bulunan Milâs (Mersûdiye) ve İskefsir (Reşâdiye), bünyelerinde uzun bir müddet az olmakla birlikte belli ölçüde rum nüfus barındırdığı hâlde, kıyı bölgeleri de dâhil diğer kesimlerde XV ve XVI. asırlarda Türkler dışındaki etnik unsur yok denecek kadar azdır.

- (8) 1455 tarihli 13 nolu Tahrir Defteri (s. 36-37)'ndeki şu kayıt oldukça dikkat çekicidir: "Karye-i Bucak-ı Küçük, mülk timar-ı HACI EMİR ÇELEBİ ve İNÂYET ÇELEBİ evlâd-ı HACI EMİR ÇELEBİ". Bu kayıt bölgeyi Türkleştiren Hacı Emir'in kaynak kitaplarda adı geçen Süleyman Bey'den başka, kendi adını taşıyan Hacı Emir Çelebi ve İnâyet Çelebi adında iki oğlunun daha var olduğunu göstermektedir. K. Dılcimen, "1403 yılında sefâret vazifesile ve Timur'a mülâki olmak üzere İspanya'dan hareket eden Klavijo, Karadeniz'den geçerken Ünye ve ötesinin Melaseno nâmında bir Rum asilzâdesinin hükmü altında olup Timur'a vergi verdiğini söylüyor, bir gün sonra Türk topraklarına sığındıklarını, bu havalinin de Erzamir adlı bir Türk prensine tabi olduğunu yazar. (Klavijo, Ömer Rıza Doğrul tercümesi, Kitap I, s. 76-77) ki bu prens; Hacı Emir'in sefirce yanlış kaydedilen ismi olmalıdır. Maamafih bu zamanlarda artık Süleyman Bey'in babası anılmazdı, bu da olsa olsa Elhamir'in şöhetge oğlundan üstün olduğunu gösterir" diyor (Canik Beyleri, Samsun 1940, s. 28). Yukarıdaki notlar bu kişinin Süleyman Bey'in kardeşi olan Hacı Emir Çelebi olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo: 1

**BASBAKANLIK ARŞIVİNDEKİ 13 NOLU VE 1455 TARİHLİ TAHRİR
DEFTERİNE GÖRE BİR NESİL ÖNCEKİ ŞAHISLARIN
İSİMLERİNDEN GELEN YER-ADLARI**

ŞAHIS ADI	YER ADI	BAGLI OLDUGU IDARI BİRİM	TD 13 SAYFA NO
Davud Kethüda v. BEĞMİŞ	BEĞMİŞ-LÜ	BOZAT	69
Davud Divanbaşı v. MUSA	MUSA-YI KÜÇÜK	BOZAT	73
Şeyh İDRİS v. Şeyh Ali	ŞEYH İDRİS-LÜ	BOZAT	75
Şeyh Mehmed v. PİR ALBEĞ	ALBEĞ-LÜ	EBÜLHAYR	85
Şeyh ALİBEĞ v. İvaz	ŞEYHALİBEĞ-LÜ	BEDİRLÜ	40-41
Mehmet Fakih v. YÜNÜS	YÜNİS-İ KÜÇÜK	FİDAVERENDE	201-202
Evlâd-ı KAZANCI	KAZANCILAR	FİDAVERENDE	202
Bayram v. Mehmed ÇEPNİ	ÇEPNİ	HABSAMANA	182-183
Evlâd-ı Mehmet ÇAMAŞ	Nh. ÇAMAŞ	ÇAMAŞ	TD 37. s. 78
Kethüda Hüseyin v.			122, 123
FERMÜDE	Nh. FERMÜDE	FERMÜDE	134, 141
Melik Ahmed v. Hacı			
AHMED	AHMED-LÜ	KEBSİL	398
Evlâd-ı Bayram	BAYRAM		
DANIŞMEND	DANIŞMEND	KIRIK-ILİ	418
ŞEYH HASAN v. ABDUL- LAH	ŞEYH-ABDULLAH	ULUBEĞ	338-339
Hasbun v. TURA	TURA-KÖY	ULUBEĞ	1
Bahşayış v. DİVÂN	DİVÂNLU	SATILMIŞ	260-61
Togan v. ÜRMERİ	ÜRMERİ	ÇAMAŞ	267
Hüseyin Fakih v. KUTLU	KUTLU-LU	BOLAMAN	303
Kürşad v. EYMİR HASAN	EYMÜR	ŞAYIBLÜ	328-329
SÜME v. Hasan Kethüda	SÜME	KEBSİL	381
Seydi V. BAÇAK	BAÇAK	ŞEMSEDDİN	387
Abdüllatif v. KADI	KADI-LU	ŞAYIBLÜ	332-333
Şeyh Ali v. BEKİRBEĞ	BEKİRBEĞ-LÜ	ŞAYIBLÜ	332
Araçgah v. ARSLAN	ARSLANLU	BOLAMAN	286-287
Hamza v. EBERCİ	EBERCİ-LÜ	BOLAMAN	278
Mevlana Mehmed v.			
KARAHASAN	KARAHASAN	FİDAVERENDE	226-27
Şeyh PİR Dede v. MUSA			
DEDE	MUSA-DEDE	SATILMIŞ	239-240
Halil v. SELİMŞAH	SELİMŞAH	KEBSİL	396
Mehmed v. Şeyh SÜLEYMAN	SÜLEYMAN-LU	KEBSİL	392
Evlâd-ı TAŞOĞLU	TAŞOĞLU	FİDAVERENDE	198
Bayezid v. YAHYA	YAHYA-LU	MİLAS	352
Huşi v. ŞEYHCE	ŞEYHİCE-LÜ	FERMÜDE	144
İbrâhim v. HÜSEYİNBEĞ	HÜSEYİN-BEĞ-LÜ	FERMÜDE	142
Ramazân v. ALBEĞECE	B.G. ALBEĞECE	ALİBEĞECE	118
İsmâil v. ZEKERİYA	ZEKERİYA-LU	ALİBEĞECE	109-110

birisi olan Süleyman Bey (Emir-Süleyman)⁹, 789 veya 99'da (1396-1397) Giresun şehrini zaptetmiştir¹⁰. İşte 13 numaralı Tahrir Defteri'nden hareketle bölgedeki birçok köyün, 1455'lerden geriye doğru gidildiğinde, bir nesil önce kurulmuş olduğu şeklindeki hükümle, Süleyman Bey'in yöredeki askerî harekâtı birbirini desteklemektedir. Zira, 1455'lerdeki tahrir sırasında kethüda veya şeyh gibi belli statülerde olan kişilerin yaşları ortalama en az elli altmış civarındadır. Bu yaştaki kişilerin babalarının en faal hayat sürdürdükleri dönemler de elli altmış yıl önceleri olabilir ki, bu da, 1395-1405 tarihlerine tekâbül eder. O halde bu dönemde bölgeyi fetheden grupların başında bulunan kişilerin maiyyetleriyle birlikte belli yerlere yerleştikleri ve köy veya köyler topluluğundan müteşekkil nâhiyelerin —Çamaş, Fermûde, Albeğce örneklerinde olduğu gibi— sözkonusu liderlerin, daha doğrusu, kethüdâ, divanbaşı veya şeyhlerin¹¹ adlarıyla tesmiye edildikleri açık şekilde gözükmemektedir.

Bölgenin yer adlarının tahliline son vermeden önce burada, Ordu adının menşei üzerinde durmak yerinde olacaktır. Ordu adının menşeleri hakkında bir makale yayınlayan X. De Planhol¹², bu ismin saf bir türkçe kelime olduğunu, ancak anlamı bu kadar açık bir yer adının ortaya çıkış ve seçilişinin sebeplerinin bilinmediğini, belki de bu belirsizlik yüzünden **İslâm Ansiklopedisi**'nin Ordu maddesine yer ayırmadığını, halk arasında

(9) 1455 tarihli Tahrir Defteri'nde Ordu'ya bağlı Süleymanbégli mezre'ası hakkındaki kayıt şöyledir: "Tâbi-i Ordu, yurd-i evlâd-ı BAYRAM ÇELEBİ" (s. 31). Bu mezre'a, 1485 Tarihli Tahrir Defteri (Başbakanlık Arşivi no: 37)'nde "tâbi-i Ordu, yurd-i İnâyet Bey" şeklinde tavsif edilmiştir. Süleyman Bey, Ordu-Giresun arasını 1381 yılında fethetmişti (K. Dilçimen, Aynı eser, s. 28). Bu mezre'aya kendi adını bu tarihlerde vermiş olmalıdır. Bu kayıtlardan Süleyman Bey'in babası olan Hacı Emir Çelebi'nin asıl adının Bayram Çelebi olduğu da anlaşılıyor. O halde Ordu'nun diğer bir adı olan Canik-i Bayram da onun adından gelmektedir.

(10) F. Sümer, "Osmanlı devrinde...", s. 452.

(11) Şeyh-İdrisi köyünün kurucusu Şeyh İdris v. Şeyh Ali'ye ait 800/1397-98 tarihli bir vakfiye sureti hâlâ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunmaktadır. Giresun'un fethinden hemen sonra kurulduğu anlaşılan bu tekke vakfı, fetihden hemen sonra Türk-İslâm kültürünün bölgeye yerleşmesi ve yayılması, yörenin Türkleşmesi için kurulan vakıf tekkelere çok güzel bir örnektir. Birçok köyün geliri kendisine tahsis edilen bu tekke (bkz. B. Yediyıldız, Aynı eser, s. 145) misafirleri kabul etmek ve "âyende ve revendeyi" yedirip içirmekle görevli idi (Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter: 598, Müceded Ana, XII, s. 86). Bu konuda geniş bilgi için bkz. Ö.L. Barkan, "Osmanlı İmparatorluğu'nda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak vakıflar ve temlikler", Vakıflar Dergisi (Ankara 1942, c. II), s. 279-386.

(12) "Géographica Pontica III: Les origines d'Ordu" Quand le crible était dans la paille... (Hommage à Pertev Naili Boratav présenté par Rémy Dor et Michele Nicolas), G.—P. Maisonneuve et la Rose, Paris 1978, s. 321-333.

anlatılan rivayetlerin doğru olamayacağını¹³, antik Kotyora veya Bozuk-kale ile bugünkü şehrin hiçbir alâkası olmadığını, XVIII. asrın son çeyreğine kadar batılı seyyahların eserlerinde ve Osmanlı metinlerinde Ordu adının geçmediğini, onu ilk defa Beauchamps¹⁴'in 1797'de zikretmiş olduğunu söyledikten sonra, bâzı haritalardan da hareket ederek şehrin 1780-1790 tarihlerinde kurulmuş olabileceğini, 1834'lerde de şehrin oldukça gelişmiş olduğunu belirtiyor. Beauchamps'dan naklettiği "Ordu'nun iki mil uzağında küçük bir iskele ve orada bir kasaba vardır: Bozuk-kale adında eski bir şatonun hemen yanından geçtik" şeklindeki cümleye istinad ederek şehrin önce sâhilden içeride kurulmuş olduğunu, ancak buranın beş altı km. uzakta bulunan **Eski-pazar** olamayacağını vurguluyor. Ve Ordu adının nereden gelmiş olabileceği sorusunu tekrarlayarak, P.M. Bıjışkyan'ın Ordu hakkındaki "...burası meskun değildir ve ancak bizim zamanımızda Trabzon'lu Hacı Avedik adlı bir çorbacının himmetiyle her millete ait evler yapıldı"¹⁵ cümlesini ele alarak asıl metinde "ichran" olan kelimenin "çorbacı" değil, "eşraf" diye tercüme edilmesi gerektiğinin¹⁶; bu durumda Avedik'in Kudüs'te hacı olan Trabzon'lu bir ermeni "eşrafı" ve Ordu şehrini ticarî faaliyetleri için bir dayanak noktası yapan müteşebbis bir tüccar olduğunun hemen anlaşılacağını yazıyor. Ona göre Avedik'in bu teşebbüsü, en azından iki asırdan beri nüfus kesâfetinin büyük olduğu Karadeniz'in güney-doğu sâhilleri halkını sahilin daha batı kesimlerdeki, eskiden beri ağaçlı, bataklık ve yarı çöl ve ancak yakın zamanlarda yeniden iskân edilen kıyı delta ovalarına doğru iten büyük toprak kolonizasyonu ve göç hareketinin bir parçasıdır¹⁷. Bu sebeple Hacı Avedik'in arkasında her menşe'den kişiler sürüklenmişlerdir. Ordu'nun askerî ordugâh mânâsına gelen ilk karşılığı dışında, XIX. asır başında pazar

(13) Bu rivayetler için bkz. S. Çebi, *Ordu tarihi ve 50. yılda Ordu şehri*, Ordu Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Ordu 1973, s. 44-48.

(14) Beauchamps, *Relation Historique et Géographique d'un voyage de Constantinople à Trébizonde, par mer, l'an 5 de la république, par le citoyen...*, s. 109-179, dans *Mémoires sur l'Égypte*, publiées dans les années VII, VIII et IX, tome II Paris, An X, cf., p. 133.

(15) P. Minas Bıjışkyan, *Karadeniz kıyıları tarihi ve coğrafyası 1817-1819*, çev. H.D. Andreasyan, İstanbul 1969, s. 37.

(16) Ichran'ın çorbacı olarak tercümesi yanlış değildir, çünkü sözlüklerde çorbacının diğer mânâları yanında şehir eşrafı veya hristiyan eşraf, banker, tüccar anlamına geldiği de yazılıdır. D. Kélékian, *Dictionnaire turc-français*, İstanbul, 1928, s. 476; Reçhouse, *Türkçe-İngilizce lügat kitabı*, İstanbul, 1978, s. 735; M. Z. Pekcan, *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*, İstanbul, 1971, c. I, s. 380. Bir sohbetimiz sırasında, Aybastı'nın Sefalık köyünden Lutfi Gürsoy, çorbacı kelimesini ayan, eşraf anlamında kullanmıştır (Temmuz 1983).

(17) Krs. X. De Planhol, *Les fondements géographiques de l'histoire de l'Islam*, Paris 1968, s. 253-254, 273-274.

yeri anlamına geldiğini; dolayısıyla, Avedik'in tesisinin yani, muhtelif menşelerden tüccar ve sanatkârların toplandığı küçük pazar yerinin adını, Ordu kelimesinin delâlet ettiği mahallî iptidâî dükkânlar mânâsına bağlamak gerekir. Bu mütalâlardan sonra bu yer isminin istisnâî olmadığını, ona başka yerlerde de rastlandığını, bunların da benzer menşelere bağlanabileceğini ileri süren yazar, makalesini şöyle bitiriyor: "Ordu halkının hayalinde canlandırmayı sevdiği padişah Trabzon'lu ermeni bir tüccardı... Şehre adını veren, büyüleyici bir ordugâhdan daha çok kısa yoldan yapılmış mütevazî bir dükkânlar topluluğudur. Sâkinleri için artık bu konu bir folklor üretme malzemesi olmayacaktır. Onları hayalleriyle başbaya bırakmak daha iyi değil miydi?"

De Planhol'un mahayyilesinin de oldukça zengin olduğu anlaşılıyor. Eğer burada ileri sürülen tez planlı bir tahayyülün eseri değilse, büyük bir ihmâlin neticesi gibi gözüküyor. Türkiye'nin yer adları araştırmasında **Tahrir Defterleri**'nin en önemli kaynaklardan biri olduğu bilinmektedir. Yazar bunları ihmâl etmemiş olsaydı, yukarıdaki tahlillerde de gösterildiği gibi, Ordu isminin daha 1455'lerde mevcut olduğunu anlayacak¹⁸, Beauchamps'ın yukarıda zikredilen cümlesini daha doğru yorumlayacak ve sözkonusu yerin fetihten sonra Ordu diye adlandırılan şimdiki Eski-pazar olduğunu kabul edecekti. Üstelik yeni şehir, kurulduktan sonra bir müddet, —kurulduğu yerde fetihten bu yana bulunan ve hâlâ Ordu'nun bir mahallesini teşkil eden— Bucak adıyla anılmış¹⁹; halkla birlikte Eski-pazar'dan yeni şehre göçüp gelen Ordu adı, daha sonra resmîleştirilmiştir²⁰. Diğer taraftan, Hacı Avedik'in dükkânlarından önce, yeni Ordu şehrinin temelini eski Türk-İslâm geleneğine göre atıldığını gösteren başka vesikalar da vardır.

"...Vilâyet-i Anadolu'da Karahisar-ı Şarkî kazâsına muzâf Bayramlı kasabasında Bucak iskelesinde sâkin sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve

(18) Bizim yukarıda zikredilen araştırmamız hariç, Ordu ile ilgili defterler üzerinde bilindiği kadariyle şimdiye kadar ciddi bir tahlil yapılmamıştır. Ancak, Sıtkı Çebi (Aynı eser, s. 44), 'Ordu adına ilk defa Fatih devri arazi ve vergi tahrir defterinde bir nahiye (Bucak) adı olarak (Bölük-i niyâbet-i Ordu) ifâdesiyle rastlanmıştır' diye yazmaktadır. De Planhol, 1973'de basılan bu kitabı da görmüştür. Tahrir Defterlerinde Ordu adı şu şekilde geçmektedir: 1455 tarihli defterde: "Bölük-i Niyâbet-i Ordu bi-ism-i 'Alevî", 1485 tarihli defterde: "Nefs-i Ordu bi-ism-i 'Alevî", 1613, tarihli defterde 'Nâhiye-i Bayramlı nâm-ı diğer Ordu" bkz. B. Yediyıldız, Aynı eser, s. 26-27, 42-45.

(19) Bir önceki nota bkz.

(20) 1292/1875 tarihinde basılan bir coğrafya kitabında Trabzon'a bağlı "Bucak ve Ordu" kazâsı olarak geçmektedir: "Vaktiyle Bucak kazâsı denilmekte iken ba'de ehâlinin istidâsı üzerine Ordu kazâsı tesmiye olunmuştur", Ş. Sami Kâ-müsül-âlâm, İstanbul, 1316, c. II, s. 835-836.

râgıbû's-sadakât ve'l-meberrât fakrû'l-akrân Ali Ağa İbn Abdullah b. Abdurrahman" adında birine âit 1807 (Receb 1222) tarihli bir vakfiyede²¹ cümleler oldukça dikkat çekicidir: Bucak iskelesinde "vâki" Seyyid el-Hâc İbrahîm Ağa nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği câmi' mürûr-i ezmine ile harâb olub bervech edâ-i salât-ı mefrûza mümkün olmayub, cema'atı kalîl olmamağla...", vâkıf buraya yeniden bir câmi' yaptırıyor ve masrafları için bir evle ikibin beşyüz kuruş parasını vakfediyor. Câmie beş vakit namaz için imam, cumia ve bayramlarda hitâbet için hatip, müezzin, kayyum ve mütevellî tayin ediyor. Kazânın müftüsüne de vakfın nâzırlık görevini veriyor. Câminin diğer ihtiyaçları için de tahsisat ayırıyor²². Burada sözkonusu edilen camii, halk tarafından Orta Câmiî veya Atik İbhim Faşa Câmiî diye bilinmekte olup hâlâ mevcuttur. Câmiin kitabesi 1216/1801 tarihlidir. Demek ki, kitabe câmiin yapılışından beş altı sene sonra tanzim edilmiştir. Kitâbeden anlaşıldığına göre, bu cami Tayyar Mahmud Paşa Canık muhassılı iken, onun vekili Ali Ağa tarafından yapılmıştır²³. Vakfiyede adı geçen Ali Ağa budur.

Bütün bu anlatılanlardan çıkarılacak neticeler şöylece sıralanabilir: Hacı Avedik'in dükkânları hakkındaki haber 1817-1819 tarihlerini taşıdığına göre, ondan en az 20-25 yıl evvel, bugünkü Ordu'nun temeli olan Bucak iskelesinde ve şehrin tam ortasında bir câmi yapılmıştır. Câmi çevresine yerleşmeler olmuş, fakat, zamanla câmi harap olduğu ve beş vakit namaz kılan cema'at da az olmadığı için 1807'lerde başka bir hayır sâhibi, daha doğrusu burada ikamet eden Canık muhassıl vekili Ali Ağa tarafından yeniden irşâ edilmiştir. Bundan sonra Hacı Avedik gelip dükkânlar yapmış olabilir; fakat bu olayın, şehre Ordu isminin verilmesiyle hiçbir alâkası yoktur. Ancak, De Planhol'un bahsettiği göç hâdisesi doğrudur. Çünkü, 1613'den önce, bugünkü Ordu'nun yerinde bulunan Bucak köyünde Türklerden başka etnik unsur olmadığı gibi bölgenin merkezi olan iç kısımdaki Nefs-i Ordu'da da başka unsurlara rastlanmamaktadır. Fakat ikiyüz yıl sonra bölgenin karışık etnik yapısından söz edilmektedir²⁴. 1287/1871 tarihli *Salnâme-i Vilâyeti-Trabzon'a* (s. 88-89) göre, Bucak kazasında yâni Ordu'da 2541 müslüman hâne yanında 535 rum ve 398 ermeni hâne vardır. Bu göç hâdisesinin asıl sebepleri ve iktisadî ve siyasî

(21) Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter No: 382, s. 283-284.

(22) Aynı yer.

(23) S. Çebi, Aynı eser, s. 50.

(24) W.J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pantus and Armenia*, Londra 1842 (Seyahat 1836'da), s. 267'den naklen De Planhol, aynı makele, s. 327.

neticelerinin ayrıca tetkik edilmesi gerekmektedir²⁵. Her ne olursa olsun Ordu ismi daha Fâtih devrindeki "Bölük-i Niyâbet-i Ordu bi-ism-i 'Alevî"den gelmiştir. bu hususta hiçbir şüphe yoktur. Bu ismin menşelerinin ise başka yerlerde aranması icap eder. Bilindiği gibi, **Ordu** kelimesi, "cema'at-ı Ordu-yı Ulaş"da olduğu gibi birçok Türkmen cema'atının adında da geçmektedir²⁶. Bu konuların mütehassısı olan Sümer, "cema'at-ı Ordu-yı Ulaş b. İlyas"ı, "...âile oymağı" diye açıklamıştır²⁷. Bu durumda "Bölük-i Niyâbet-i Ordu bi-ism-i 'Alevî" terkiibini, burada bir de "cema'at-ı 'Alevî" bulunduğuna göre²⁸ belli bir âile oymağı olarak yorumlamak gerekir. Büyük bir ihtimalle bu oymak, bölgeyi türkleştirten Haçî Emir İbrahim b. Bayram'ın mensup olduğu oymak olmalıdır. Bütün bölgenin 'Vilâyet-i Bayramlı me'a İskefsir ve Milas" diye adlandırılması ve Niyâbet-i Ordu'da bir Bayramlı köyünün bulunması, bölgedeki beylik âileleriyle Ordu kelimesi arasında bir münâsebetin varolduğu ihtimâlini kuvvetlendirmektedir. Ayrıca, Türkmen Beylerinden bazılarının oturduğu kasabaya Ordu adının verildiğini biliyoruz: Meselâ, "Mukaddesî'nin sözlerinden anlaşıldığına göre, X. yüzyılda Balasagun ile Taraz'ın takriben 100 mil doğusundaki Mirki kasabası arasında, Türkmen adlı bir kavim yaşıyordu. Bu kavimin meliki ORDU adlı bir kasabada olup Balasagun yakınında idi"²⁹. Diğer taraftan, Çarşamba-Niksar havâlisinde hüküm süren Taceddin-oğulları Beyliği emirlerinden Hüsâmü'd-devle Gazi Hasân Beğ b. Emir Arslan Beğ b. Emir Taceddin'in 827/1424 tarihinde yapmış olduğu buk'a ve mescitle ilgili vakıflarının bulunduğu köyün de Ordu (Çarşamba'da) diye adlandırılması herhâlde teşâdüfî olmasa gerektir³⁰.

(25) Sekiz onar hanelik gruplar hâlinde Samsun ve yöresindeki altmış iki çiftliğe müstecir olarak yerleşen ve Tanzimat'tan sonra icarlarını vermek istemedikleri için mahkemeye verilen gayr-i müslimlerle ilgili 1267/1851 tarihli bir Şer'iyye Sicili (Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, Defter No: 1756) üzerinde tarafımızdan bir tahlil denemesi yapılmaktadır.

(26) Diğer örnekler için bkz. F. Sümer, "Bayındır, Peçenek ve Yüreğirler", *DTCFD* (XI/2,3,4, 1953), s. 336-337; C. Türkay, Başbakanlık Arşivi belgeleri-ne göre Osmanlı İmparatorluğu'nda oymak, aşiret ve cemaatlar, İstanbul 1979, s. 612-613.

(27) F. Sümer, "Osmanlı devrinde...", s. 454-455.

(28) Başbakanlık Arşivi Tahrir Defteri No: 13, s. 27-28.

(29) F. Sümer, *Oğuzlar*, s. 28-29, krş., s. 50, 51, 56.

(30) Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Defter No: 597, s. 215-216. Taceddin-oğulları hakkında bkz. İ.H. Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, İstanbul 1937, 2. bs. Ankara 1969, s. 153-154; M. Oğuz, "Taceddin-oğulları", *DTCFD* (Ankara 1948, VI/5), s. 469-487. Yukarıda zikredilen Hasan Bey'in kardeşi Yavuz Bey'in 827/1424 tarihli vakfiyesi için bkz. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, Şeriye Sicili No: 1756, v. 30 a.

ORDU VE YÖRESİNDE İDARİ TAKSİMAT (1455-1613)

++++ Etek ormanları kıyı şeridinin güney sınırı.

— — — Kuru ormanlar ve ağaçlı stepler şeridinin kuzey sınırı.

I NEFS-İ ORDU, II BOLAMAN, III ÇAMAŞ, IV İHTİYAR, V BUCAK, VI SATILMIŞ, VII ULUBEĞ, VIII ALİBEĞECE, IX ŞAYİBLÜ, X BEDİRLÜ, XI FERMÜDE, XII KEBSİL, XIII ŞEMSEDDİN, XIV EBÜLHAYR, XV BOZAT, XVI ELMALU, XVII KIRUKİLİ, XVIII İSKEFSİR, XIX MİLAS, XX HABSAMANA, XXa FİDÂVERENDE.

Not: Harita üzerindeki yer adları bugünkü durumu, romen rakamları ise Tahrir Defterleri'ne göre 1455-1613 yılları arasındaki idari taksimatı göstermektedir. Haritadan da anlaşılacağı üzere genel olarak bugün, Nefs-i 'Alevi, Bucak, Bedirli, Ebülhayr nahiyeleeri Ordu Merkez ilçeye; İhtiyar ve Fermüde Ordu Uzunisa Bucakına; Alibeğece Ordu Kabadüz Bucakına; Satılmış, Perşembe İlçesi'ne; Keksil, Şemseddin ve Bozat, Giresun'un Bulancak İlçesi'ne; Elmalu, Bulancak'ın Kovanlık Bucakına; Kırık-ili ise Giresun'un Dereli İlçesi - Yavuzkema! Bucakına tekabül etmektedir. Bugün ilçe olan Ulubeğ ve Fatsa'ya bağlı iki bucak olan Bolaman ve Çamaş, eski adlarını korumuşlardır. İskefsir, Milas, Habsamana ve Fıdâverende ise sırasıyla, Reşadiye, Mesüdiye, Gölköy ve Aybastı adlarını almışlardır.

1455-1613 YILLARI ARASINDA CANIK-I BAYRAM (ORDU) KAZASINDAKI
YERLEŞME YERİ ADLARI

1. NEFS-İ 'ALEVİ
(ORDU)

AKYAZI
BOYACITAMI
BUCAK-I KÜÇÜK
DÖĞNÜKLÜ-KİLİSE
EFİRLÜ
EŞEKLÜ
GEDİKLÜ
GÖKMURAD VE
KAFİRTAŞ
HASANBEĞLÜ
KARACAÖMERLÜ
NEFS-İ 'ALEVİ (ORDU)
OSMANLU
SÜLEYMANBEĞLÜ
ZOKOLU

2. BOLAMAN

AĞCAKİLİSE
AKÇAKİLİSE Mz.
AKÇAKİLİSE
ALACAKİLİSE Mz.
● 'ALİMBEĞ
ARSLAN/LU/
BUHARİ
CANIKI-I BALÂ
CANIKI-I ZİR
ÇAYIR/KÖY/
● ÇİFTÇUKURU
ÇUKURKIŞLAK VE VİRÂ-
NE AYASMA KALE
DEPECÜK/KÖY/
DÖĞNÜKLÜ
EĞRİCEYURT Mz.
● FÂTİHA
FINDIKÇUKURU Mz.
GAVRAZ ME'A KARA-
TONLU
GÖNENC
HACILU
HARAMİ
HAYA
● İBRAHİM/KARATON-
LU
İLİCA Mz.
KAYAKÖY/KAYALU/VE
TUR'ALİLÜ

KULAĞUZÖMER
KÜPDÜŞEN VE DÖĞER

Mz.
KUTLU/LU/CA
MUSLU/MUSALU/
NEFS-İ EBERCİLÜ VE
LÂLELÜ Mz. VE GÜ-
HERLİK
SARMAŞUK
SASI
SENCEKLÜ
TAŞDİBEK Mz.
TAŞLUCA
TAVLA/LU/
TAYALU
UZUNDERESİ
ÜRMELÜ
VAZANAHT Mz.
YASSIBAĞÇE
YAVAŞLU
YAVİ Mz.
ZAVİ
ZENAHDA
ZEYTUN/ZEYTİNLÜ/

3. ÇAMAŞ

AĞRUK/KÖY/
AKKÖY ME'A ÇAYIRKÖY
ASARBEĞ
● BAŞKÖY
BUDAKLU
DÂNİŞMENDLÜ
DEMÜRCİLÜ
DEPELÜ
ELMALU
GEMRÜK
GERDENGEÇ VE DEPE-
LÜ
GÜLÂKÇI
KEÇİLÜ
KOÇUMAN
KODUKLU ME'A. KIŞLA-
CIK
● MİLAR
SAKARGERİŞ
SARUYAKUB
SÖKEN
TAMALU Mz.

ÜRMERİ

4. İHTİYAR

AKKİLİSE
ALAAĞAÇ
ANBARATANLU
BOZCALU
BULTANLU
DEPECÜKKÖY
GÖÇERİLÜ
İMANŞAH
KAYADİBİ
KUŞTOĞAN
TEYNELLÜ
TUTLU
USLULU

5. BUCAK

ALALU/LÂLELÜ/
BEĞMİŞLÜ
● BOZCADEPE/ÇINAR-
LU/
BUCAK-I KÜÇÜK
ÇİFTÇELÜ/YURD/
DEMÜRCİLÜ
GÖÇERİLÜ
KILIÇLU
KILLAR
KUZBELEN
ÖCALU
ŞİHNALU
ULUBUCAK
ULUCALU

6. SATILMIŞ

AKÇAKÖY/AĞCAKÖY/
AKÇAKÖY Mz.
ALADERESİ
ARUKLU
AVŞA
AVŞAR
AYNAC/LU/
BATAMI
BAYRAMGAZİLÜ VE
İNAÇLIK
BEĞLİKLÜ
BEĞRAMLU
BOZCALU
ÇAKALU

ÇAKALLU
 ÇANDIR
 ÇEPNİ
 ÇINARKÖY/ÇINARLU/
 ÇUKUR/KÖY/
 DEPECİK/KÖY/
 DİVÂNLU
 FERNİK
 GEÇMİŞLÜ
 HARAMİ Mz.
 HAYDAR
 ILICA
 KARALU
 KARUCAK
 KARHARAZ
 CEMÂ'AT-I KAZANCILAR
 KIRLU
 KIZILHİSAR
 KOVANCİ/YAN/
 KÖSELÜ
 KUTLUCALU
 KÜRZE/YERİ/ Mz.
 MECİDLÜ
 MÜSÂ-DEDE ME'A
 DEREKÖY
 MÜBÂREK /KÖY/
 NENELÜ
 OKÇULU
 SALAVAT/LU/ VE
 KOYLUCA
 SEVİNÇLÜ/ZENGÜLE
 LİK
 SOFILAR/KÖYÜ/
 SORTA/BOZCA/
 ŞA'İR
 ŞEBER
 ŞEHABEDDİN/LÜ/
 ŞEYHLÜ
 TAMLALU
 TEKYEPINARI Mz.
 ULAŞLU
 UZUNMUSLU/UZUNMU-
 SA/LU/
 VONA
 ZEKERİYA/LU/ Mz.

7. ULUBEĞ /SEVDEŞLÜ/
 BAHAEDDİN
 BEDİRLÜ
 ÇON
 ⑤ ÇONKARA/GÜLLÜBE.

LENİ/
 ÇUKURCAK /ÇUKURCA-
 KÖY/
 DANIŞMENDKÖY /KO-
 VANCİ/
 DAĞLICA, DAĞLINCA
 /BAŞBÜYÜK/
 ⑤ DİKENLÜCE
 DİLADUN
 ⑤ DİLBENDLÜ
 ELMAÇUKURU
 EYMÜR
 FUTUNİ
 GÜNDÜZ/LÜ//UNDUZ,
 GÜLLÜBELEN/İ//
 GÜRAKLAS
 GÜRLAVİK/GÜRLİK/
 HALİDLÜ
 HARAMİ
 HATUNCUK
 ⑤ KARAAĞAÇ
 KARAKOCA
 KARLİCAK
 KATIRKÖY
 KIZILIN
 KOYLUYURD
 KUYUDİBİ
 MAĞARA
 OKTAMIŞ /OHTAMIŞ/
 SEVDEŞLÜ
 ŞEYHABDULLAH
 TORAMAN
 TURA/KÖY
 ⑤ TURDİ
 ULUBEĞLÜ Mz.
 UZUNMAHMUD
 YAĞMURLU/CA/ ME'A
 TAŞLUCA

8. ALİBEĞECE
 BAYRAKÇI
 ⑤ BULDUKLÜ
 BUTRAKLÜ
 BÜBENLÜ
 ⑤ ÇATAK
 ⑤ ÇAYIRLIK
 ÇEPNİLÜ
 ⑤ ÇEVKİ
 ÇOKTAM ME/A GÜNAY
 DANIŞMENDLÜ
 GERÇALU

GÖÇET Mz.
 İĞDELİK
 İSADANİŞMEND
 ⑤ KARAPINAR
 KİRÂMUDDİN/KERE-
 MUDDİN/
 KEVATLU Mz.
 KÖSELÜ
 KURDCALU
 KURDLU-GÖKÖMER
 MAHMUDVİRAN
 SAĞIRLU
 SARUKIR Mz.
 SARUKÜRK Mz.
 UZUNÖMERLÜ
 ÜVEYSKARA
 ZEKERİYALU

9. ŞAYIBLÜ
 AKŞAKLU
 ⑤ BAYRAMGAZİLÜ
 BEKİRBEĞ/LÜ/
 BEVANCİYA
 DOLMALU
 ESENBEĞLÜ
 EYMÜR
 FINDIKLU
 İLİKMENLÜ
 KADILU/KAZILU/
 /GÂZİLÜ/
 KUYUMCU/LU/
 KUZ/KÖY/
 MENTEŞEBEĞLÜ Mz.
 ONURGA
 SAĞIRLU
 SÂLİLÜ Mz.
 ULUOBA

10. BEDİRLÜ
 AKÇADEPE
 ALAHAŞAN
 DEREÇİKAĞZI
 DEREKÖY ME'A DEPE
 KÖY VE KAYADİBİ
 Mz.
 KABAKULAKLU
 KARACAALİLÜ/SARAY.
 ÇIK/KARKIN
 KAYADİBİ ME'A
 ŞEYHMURAD
 MEŞKÜRE ME'A ZEMİN-İ

ŞEYH NUSRET
MÜSACALU
SİĞİROBASI
ŞEYHALİBEĞLÜ
TAYSULU/TAYISULU/
TURNASUYU
YAVİ
YUNDALANI

11. FERMÜDE
AKEVLİYA /AKUNSA/
ME'A TAŞLIK Mz.
ALEMBEĞLÜ
ARGUN Mz.
ARPA/KÖY/
ARTUKLU
BAYADI
BEKRİ Mz.
● CAĞANOS VE KAYA-
CIK
CİVİLLÜ /YURD/
ÇAKALLU
ÇAYIRLU Mz.
DELÜKLÜCEKAYA
● DERZİLÜ
DİKENLÜ /MİHALCUK/
● EYÜBLÜ
GEDÜKLÜ
● GÜNCE
HAMİDLÜ
● HÜSEYİNBEĞLÜ
● İLYAS /KÖY/
İNCİRLÜ
İNEBEĞLÜ
● KARILU
KEPENKLÜ Mz.
● KOVANCI
KÖSELÜ
KURDANLU /YAYCILU/
MECİDLÜ
MEGRİ
OĞUZ/LU/ Mz.
● ÖMERŞAH
● SAVCILU
● SAYCA /MÜLK/
ŞEYHİCALU
UZUNİSA/LU/
YUNDBENDLÜ/YUND-
BANLU

12. KEBSİL
● AHMEDLÜ
AKKÖY
BEDİRLÜ
DEMÜRCİ/LÜ/KÖY/
KARASULLU /KARA-
USULLU
KARAKOÇA /KARAHÖ-
CA/
KARGA
KILIÇLU
KÖSRELİK
KUYUMCI/LU/
KUZ/KÖY/
KÜÇÜKLÜ
MAĞTALA
MELİKLÜ
MEYDANCİK
ÖZERBEĞ
● SELİMŞAH
SÜLEYMANLU
SÜME
YOMA

13. ŞEMSEDDİN
ALİHOCA/LU/
BACAK
BAZARSUYU
BOSTANLU
ÇUKURCAK/KÖY/
ÇUKURKÖY
DEMÜRCÜLÜ
GEBEGERİŞ
GEDÜKLÜ
İVAZŞAH Mz.
İNCÜGEZ
KAYIRHAN
KUZCABÜK Mz.
KÜÇÜKLÜ
KÜRE
ÖKSÜN
SANDAL BÜKÜ Mz.
SASI
SAYCA/LU/
TALİBLÜ
YOLCUYERİ VE ŞEYH
SÜLEYMAN VE Bİ-
RİNCİ BÂYEZİD YE-
Rİ Mz.

14. EBÜRHAİR
AKINCILU
ALİBEĞLÜ
ÇUKURKÖY
DEPELÜ
GÖKESEN
İDRİSLÜ
KESDÂNE DERESİ/ KES-
DENE/DERESİ/
KESTÂNE DERESİ/
● KORU /MÜLK/
RUMBEĞLÜ
SAYCALU
SULBUNLU Mz.
ŞEMSİLÜ-İ BÂLÂ
ŞEMSİLÜ-İ ZİR
TAYLUCA
TAZBEĞLÜ

15. BOZAT
BALÇIKHİSAR
BATANLU
BAYRAMŞAH/-İ BÂLÂ/
BOYAR VE BAYRAM-
LUŞAH/
BAYRAMŞAH-İ KÜÇÜK
BEĞMİŞLÜ
BENDEHOR
BOZCADEPE
DEPEKÖY
GÖKÇEALİLÜ
HAYYAT
KAYABAŞI
KIZILEV
KOÇACIK
KUTLULU/-İ BÂLÂ/
KUTLULU-İ ZİR
MUSA-Yİ KÜÇÜK
SIRACALU
SONDULLU
ŞEYHİDRİSLÜ
● ZEKERİYALU

16. ELMALU
AHURKÖY
● ARMUD/İNT/
BAYIRDİR
BAZARSUYU der Karye-İ
KARAGÖL Mz.
EKSERVENDE
GEDÜKALİBEĞLÜ

KARUKKÖY Mz.
NEFS-İ ELMALU

● ŞEMS VE SERBEST
Tabi-i KARAGÖL

17. KIRUK-İLİ

AHMED ALANI
BÂKİR AĞU Mz.
BARTMIŞ
BAYRAM DÂNIŞMEND
BOLARI
BOTAR
CANİTALANI/CÂTALA.
NI/

ÇINAR VE İLBEG
DÂNIŞMEND/LÜ/
DEPEALAN

● DEPEKÖY
DERECÜKALANI
DEREKÖY
EĞRİCEKAYA Mz.

● EKİNCİ
FARTALANI
GERÇİ Mz.
GEYİKİNİ Mz.
GÖÇ

GÖÇEKSE
GÖKÖYÜK VE YASSITAŞ
GÖKSA
HACI Mz.
HAMZAŞEYH

İĞDİR
İNÂYET
İNÖNÜ

İŞREN/YUVA-YI KÜÇÜK/
KARADÂNIŞMEND
KARAGÖZ /BİYİK HA-
SAN/

KARAKOCA
KAŞUKÇI/ALANI/
KAYACUK
KZILCASU Mz.
KIZILCAVİRAN

KIZILTAŞ
KOZALANI
KÖSEHASAN
KÖYLÜ
KÜRKÜ Mz.
MAKSUD

MELENSE
NENELÜ
SARUİLBEĞ /SARUİNE
BEĞ/

SARUYAKUB
SENKSATAN/KARAKÖ-
LOS, KÜLAHLU/
SEYLÂN Mz.
SEVLİKÖY

● ŞEYH
TOĞDULU /TOĞDİLÜ/
TOY

18. İSKEFSİR

AĞCAKOLAY VE ALTI
PARMAK
AHURSÂLÂR
ALANBAŞI

● ALANYENİCEKİŞLA

● ARPADERE/Sİ/
BAĞCUĞAZ Mz.

BAĞÇECİK
BAYRAMÇAYIRI
BÂZARIGÜLLÜK

BEĞÇAYIR
BEĞŞANLU

● BEĞELEK

● BÜYÜKTİLEMSE
CAĞAT VE KÖSETAMI
VE MEŞHEDALANI
Mz.

CİMİDEDE

ÇAKIRLU
ÇAKRAZ-I KÜÇÜK

ÇENGİBAĞÇESİ
ÇEPNİYUSUF
DAMGA

DÂNIŞMENDLÜ

● DAVUD YUSUF TAMI-
YERİ

DEDEALANI
DEĞERİ

● DEMÜRCİLÜ

DİKENLÜBÜK VE KA-

RADEPE Mz.
EYMİR MAHMUD
ERMENİ
FARDAS
FEREKSE

GEDEHOR
GERDENGEC
GÖRDLOS
GÜNGERİD-İ BÜZÜRK
GÜNGERİD-İ KÜÇÜK

● HALİFELÜ
İDRİN
İDRİSBÜKÜ Mz.
İNÖZÜ
İSKEFSİRKALASIDİBİ
İSLÂMLU

KABALU
KARACAVİRAN
KARAHAMZA

KARATAŞ
KEÇİKÖY
KEREM MONLA
KETENİNİ
KIZILCAVİRAN

KIZILPINAR

KOTANI

KOZKIŞLA Mz.

KÖSELİK

KUTLUCA

KUYUCAK

KUZBAĞI

KÜRDLER

MANOÇ

MEŞALEDERESİ Mz.

MİHOS

MÜFTİ

ÖMERLÜ VE KÖRTUS

ÖZERALANI

PAREKÖY Mz.

PÂZAR-I KİLLİK

SARUCAMURAD

SOFILAR Mz.

SÜLEYMANLUGÖKÇE

ŞATIRLU

ŞEYHBUCAĞI

TARAKÇI

TAŞKUNALANI VE SA-

RAYDERESİ

TAŞLUSEKÜ

TATARLU

TAVARA

TİLEMSE

TURAÇ

ULUÇAKRAZ-I CEDİD
ULUKÖY
YAĞSIYAN
YAVDAŞ
YENİCEKİŞLA/K/
ZAVİYE-İ ŞAHKULU

19. MİLAS

● ABDİLLÜ
ALAN Mz.
● ANAŞA
ANDURLU //ANDIRLU/
ARMUDKOLU Mz.
ARPAALANI
ARTUK Mz.
ARUKMUSA
AŞIYAN Mz.
● AŞOD
● BAĞÇECİK
● BALIKLU
BAŞAĞRI
BAŞKEYKUŞ /KEYKUŞ/
BAYRAKLU
BAZARCIKKÖY
BEYSAMANLUĞI Mz.
BEĞSEKÜSİ
BİRERİR
● BURNAZ
● BUSAY
CAHDI Mz.
● ÇANCUGAZ
ÇAVDAR
● ÇERÇİ
ÇİFTLİK Mz.
ÇİMEMİ Mz.
● ÇOBANALANI
● ÇORAK
● ÇORTANUS
● ÇUKURALANI
DİVANLU
DİYAN Mz.
EĞRİCESU
ELMAYURD
EMİRAHUR Mz.
ENEKALANI
ESEDLÜ
ESKİDİR
EYGÜLER
● FİSTURİ

● FİYEZ
GİNGER Mz.
GERÇE Mz.
● GERGEÇİ
● GÖÇBEĞİ
● GÖÇRELÜ VE YAYLAK
GÖÇERİ
GÜLLEDÜŞDİ /GÜLLE.
DÜŞER/
GÜNDOĞMUŞ
HAMZALU
HATUNVİRAN
HERİSE /HERVİSE/
HERKÖZÜ
HEVEKSE
● İLİŞAR/LU/
İHVANI
İKŞARA
İMRANŞAH Mz.
● İNSANŞA
İSPANŞA
İSTAVRİLÜ
KÂFİRMÜSÂLU
KÂFİRÖZÜ Mz.
KAL'A-İ MİLAS
KAL'A-I YASDURA/DİBİ/
● KARABAYIR
KARAMERЕК
KARAVİRAN
● KARICA
KEÇİ/LÜ/
KEŞLİK /KEŞİŞLİK/Mz.
● KIÇI
KIŞLACIK Mz.
KIŞLACIK Mz.
KIŞLACIK Mz.
KIZILCAVİRAN
KIÇIFALDACA
● KOTANI
KÖLEGELE Mz.
● KÜBDAN
LÂVUS
● MAHMUDALANI
MAHOY
● MANOL
● MESUDALANI
MİNTARİ Mz.
MİRAHUR
MİSMİLON

MÜSÂLU /MİTARUHDA/
MUSLU
● MÜBÂRİZ
MÜNBERİZ
● NECLÜ
NECLÜVEK Mz.
NEFS-İ GEBEME VE
TAZDEPE
● ONARKI
● ORTAALAN
ORTAVİRAN
ÖRENLÜ
PARÇI /PARÇI/
● PİRİ
SARAYDERESİ
● SARAYSEKÜSİ
SARUCA/LU/
● SARUCALUYUKARU
SİMUGA
● SÖĞÜDÖZÜ
● SUNUMİ
ŞEBHÂNE
TARETYUKARU
TAVARA
TAVLU
● TÜRKKÖYÜ
● TÜRKÖRÜK
ULUFALDACA
URUSRİNA /RÜZPİNA/
VİRANÇUÇURU VE GÜN.
DERESİ Mz.
YAHYALU
YALNIZKİLİSE Mz.
UZUNLU
● YAVADI
YAVŞAN
YEMİŞCİK
● YENİCEKÖY
ZİLLER
SAYYÂDÂN

20. HABSAMANA
AKÇAKİLİSE /AĞCAKİ.
LİSE/
AKGERİŞ
BELEN /KÖY/
ÇAĞAT
ÇATAK

ÇEPNİ/LÜ/
 DAMARLU
 DEPECÜK/KIŞLA/
 DEPEKÖY Tabi-i KARGU
 DÖŞEK
 EGSERİ
 GABİGERFİ
 GEBECÜK
 GÖL/KÖY/
 HANUT
 HÂTÜN
 KAL'A-İ HABSAMANA
 KARAGÖZ
 KARAY
 KARCILU
 KARGU
 KUŞTOĞAN
 NARI
 OHTAMANA
 SAMANLIKÇUKURU
 SARUCA
 TAŞOĞLU
 TAZIVAR/A/
 UZUNBARA
 ZANLU, ZENGLÜ,
 ZENGİLÜ

 21. FİDÂVERENDE
 AHURCUK/KÖY/
 AKFATMA

ALAKİN/ALAEKİN/
 ALAYUNDLU
 AYANGİD/E/-İ BÜZÜRK
 AYANİD/E/-İ KÜÇÜK
 AYBASDA
 BEĞÇUKURU Mz.
 BEŞTAM
 BİGABEND/LÜ/
 BORTA
 ÇAĞAT
 ÇAKIRLU
 ÇAKRAZ
 ÇAYIRALAN Mz.
 ÇIKRIKALANI Mz.
 ÇUKURCAK
 DEMÜRCİLÜ
 DEMÜRCÜLÜ
 DEPELÜ
 DERE/KÖY/
 ECELÜ
 ELEKÇİ
 HAMASTOS
 HİSARCUK /ASARCUK/
 HÜLDÜR /HÜLÜR/
 KABALU VE HİDİRLU
 VE ÇUKURLU
 KARACA/KAYA/
 KARAHASAN
 KARABRAHİM

KAZANCILAR
 KIRAÇKAYA
 KIRANKÖY
 KIZILCAHASAN
 KIZILDERE Mz.
 KOYUNCU/KÖY/
 ● KURUAĞAÇ VE TÜRK.
 ALAN
 KUZKÖY
 KÜFİ
 KÜPEDÜŞEN
 KÜRDİ
 MONLACIK Mz.
 NEFS-İ FİDÂVERENDE
 OSMANDERESİ
 SARUNCAKÖY
 SEVDEŞLÜ
 SOFİÇUKURU /SOBİÇU-
 KURÜ/
 TARUMA
 TAŞANLU
 ULUBEĞ Mz.
 ULUCAK
 ULULAR
 YAKACUK/KÖY/
 YARAS
 YUNİS-İ KÜÇÜK
 ● YUSUFLU
 ZAVİYE-İ ŞEYH İMAN
 DEDE

NOT : Baş kısmında (●) işareti bulunan iskân yerleri önceleri mezre'a iken sonradan köy olmuştur. Devamlı mezre'a kalanların önüne ise (Mz.) kısaltması konulmuştur.